

Welat VERROJ

Ziwan nasname yo, ziwan rûmet o... Pêveka Azadiya Welati ya, bîlaş a. 13-08-2012 Hewtane HUMARE: 14 E-mail: welatverroj@gmail.com

Kurdistanî de cenîbiyîş zaf zor o
Cenîbiyîş dînyayî de û bi teybet zî Kurdistanî de zaf zor o.
Heme karêy zor yê estêy, ciyatî miyan de paştiya cenîyan ser ro yeno romnayış. No qeder nîyo. Civatî de kula herî siya û ya herî pîl a cenîyan o û temenê ìnan coka kilm o R-2

Şanogereya
kurdî avera
şîno

RÜPEL / 7

Bazara
Erxîniyî bi
gazinc o

RÜPEL / 5

Terorîst
kam o?

RÜPEL / 3

Şemzînan destpêk o

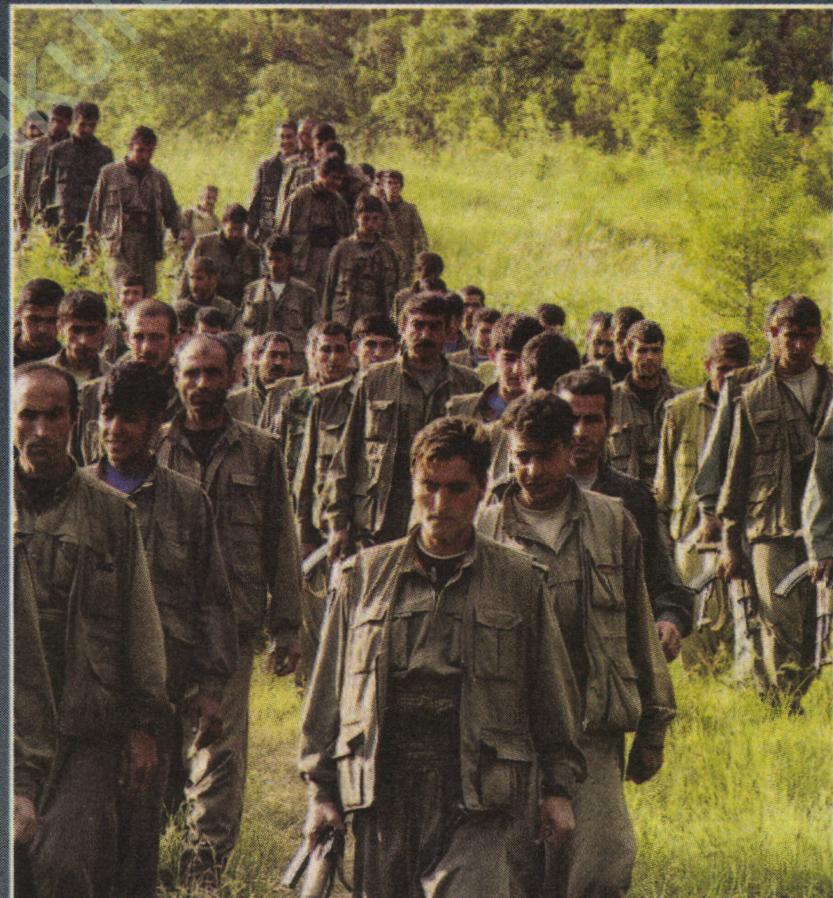
**Kalkan: Kurdîstan TSKî
ra teng bîyo, ya do
teslîm bibo ya zî do xo
apeya bonco. Şemzînan
destpêk o. Fedayî zaf êy**

WAZENÊ KUDAN QIR BIKERÊ

Zextên şarê kurd ser de qirkerdişê heme warî de resayo asta xo ya herî berzî. Wekiliy, şaredariy, siyasetmedarı, şar û gurekarén şarı heme raştî qirkerdişê bi heme hawayan ameyê û wazenê ke bi ney hawayî heme kurdan qir bikerê...

GERÎLA HAKÎM O

**Kalkan: Ewro Gelyê Zap, Zagros, Cilo û Çarçela
û zaf cayê binan binê kontrola gerîlayan de yo.
Gostê ra heta Govenê yî binê hakîmiyeta gerî-
yan de yo. Hêzên tirk ya do teslîm bibêy ya zî do
xo apeya boncê. Gerîlayê fedayî zaf êy... R-5**

Bibilê dînyayî dilê kurdan de nêmerd o

Hunermand Aram Tigranî 55 serrî xizmetê ziwanê kurdî kerdo û 160 deyrî viraştî, sey hunerê xo, bi cuyê xo zî zaf bi tesir bi. Eslê xo armenî bi, labelê bi kurdî, tirkî, armenîkî û erebkî deyrî vatnî. Deyrê ey yê Kurdî, Ey Dilberê, De Way Bilbilo û sêb... heme dem de fekdê şarê de yî. Serra 1934'î de Bajarê Qamişloyê de ameyo dinya. Pîyê

hîrê gedan o. 12 albumî vetî Serra 1966'î de şono Ermenîstan û demêke radyoya Rewanê de xebata keno, Newroza 2009'î Amedî de, vejîya dike ser û yewna ray deyrê xo vatî. 75 serreya xo de, 08 Tebaxe 2009 de Atîna de wefat keno. Wesîya xo de waştbi ke, Amed de defn bibo. Dewlete destur nêdawo, Mezele Armenîyan defn biyo... RÜPEL - 6

Kurdistan de cenîbiyîş zor o

Ehmedê BIRA – AMED

Dinyayî de herî zaf cenîy civatî mîyan de yenê pelixnayenê. Her tim yê ke zor û zordarey vînenê êy ê. Qabê ney zî, goreya cîgeyriyîşanê ke heta ney gamî ameyê kerdiş, temenê cenîyan civatî mîyan de kilm o. Semedê ney zî, zext û zordarîya ke cenîyan sero estêy, yenê mojnayış. Kurdistanî de cenîbiyîş daha zî zor o. Çimkî hetê zor û zordarîya xozaya ce-nîyi, ya mîrdeyan û ya dewletî, cenîyan daha zî keno tenganey û sitresî mîyan.

Her karî de cenîy estêy

Cenîya Kurdistanî dewan, qezayan û metropolan de mecbûr menda ke bixebyita. Çimkî civatî mîyan de rol û mîsyona civata kurd ya ke cîniyî ra bar kero xebatê herî zor êy. Hetê bînî ra têkoşîna şarê xo zî koyan de û heme derûdormeyan de kena.

Dewan de cenîbiyîş zaf zor o

Dewan de ya ke herî rew wezena, şina axur, binê dewaran û meyan paqij kena, rîx an zî bişkulê ïnan bi hagan an zî, bi erebeya destan bera sili sero kî-nîro, alîfî ïnan dana, awa ïnan dana, doşena û şîfi gena kena penîr, mast, toraq, lorik, tomast û riwen vejena.

No zî bes nîyo, karanê çorin qedîna pey ra, yena keyeyî zere û semedê ke gedeyanê xo û mîrdeyê xo ra, arê hadre kena, hetê bînî ra doşeg û organan qat kena û dana pêser û keyê malena. Ü pey ra, nîmroj beno, rayna dewar û sewalê bînan aw dana, alîf dana û firawina nîmrojî gedeyan û mîrdeyî ra kena hadre.

Hewna nîqediyayo, veroşan rayna rîxa sewalan arê dana û bi hagan bera sili ser, doşena û rayna kena qatixeke, werdê şandî hadre kena û hetê bînî ra zî, meymâni eger bîrê xizmeta ïnan kena.

No zî bes nîyo, şew û rojdeyîr eger tûtê ay yê qijkek bibê ewnîyan ci û aşt û naşt ïnan dima şina rema ke problemê meyro ïnan ser. Şew karê ay daha zî zehmet a. Tût û gedeyê bermenê aşkerdiş, yê ke binê xo de gî kerdê paqijkerdiş, şit dayış, aw dayış û memnûnkerdiş mîrdeyî zî rîz de yo!

Hewna nîqediyaya, zext û zordarîya ke dewletî ya zafereye dewanê kurdan sero ya esto. Koçkerdiş, veşnayîş dewan, tâlankerdiş mal û milk, veşnayîş zewîyan û daran, işkencekerdiş bi dewijan ya çimanê cenîyan vero û hewna zafîr

Cenîbiyîş dinyayî de û bi teybet zî Kurdistanî de zaf zor o. Heme karêy zor yê estêy, civatî mîyan de paşîya cenîyan ser ro yeno romnayış. No qeder nîyo. Civatî de kula herî sîya û ya herî pîl a cenîyan o û temenê ïnan coka kilm o

çîy, hemeyî dejyayışê cenîyan û barê ïnan daha zî giran kena.

Saristan û qezayan de cenîbiyîş zî zor o

Qezayan de cenîbiyîş zî zor o. Semedê ke cayê qijkek o heme kesîy, jûbînan şinasnanê ra her kes gama xo bi giranî erzeno. Hela cenîy û kenekî daha zî zehmetey oncenê çimkî vejyayışê ïna yê teberî hewna tikey qezayan de ze qedexobo. No zî cenîyan kerdo 4 dêsên betonî mîyan û cenî ze zîndana keyeyî de bo. Psîkolojî ïnan daha zî xeripena û bi gedeyan û mîrdeyî de daha zaf bi qise an zî pêrodişî ra rûbîrû manena. Halê Başûrê Kurdistanî daha zî xedâr eyseno çimkî, cenîy tîya de zîd xo ìntîhar kene an zî sîsa ìntîharî yeno dayene.

Şaristanan de hal dahan zî vahîm o. Çimkî cenîbiyayışê cayê qerebalix daha zî zor o. Kes kesî nêşinasneno. Kes bi kesî zaf bawer nêkeno. Ney semedî ra, cenî bi tena serê xo zafîr cayan de bîters geyrenê. Eger xorodayîş cenîyî bîşbîyo modayî, bi tewrê ewnîyenê cenîyan, eger hinî nêbo zî, tewrê bînî. ewnîyenê cenîyan. Yanê çor simbîlî, cêr zî erdiş o! Cenî semedê ke zafîr tena serê xo manenê psîkolojîya ïnan xeripena, kunê depresyonî, çimkî ze cenîyî dewan karê ïnan yê ke ci bidê çîno ra te-nîbiyayışî oncenê. Cenîyê şaristanan

zafîr mecbûr mendê ke, cayeke de bixebyîte û hetê ney zî karê keyeyî bikerê û bîewnê gedeyan. Şaristanan de gedey ze cayanê bînan zaf nîyî tayn êy. 2-3 an zî 4 gedeyî yê. Çimkî zîd nêşkenê bîewnê û bidê wendîş.

Hetê bînî ra cenîyê kurdan heme çalakîyê ke çareserkerdişê problema kurd benê û têkoşîna azadîya şarê xo danê û problemen civatî ra yê herî rûbîrû manenê û oncenê êy ê. Verê heme kesan hîsirê çimkî ïnan çiman ra yeno war û deja ïna zaf beno. Cenî heme kesan ra daha zafîr dejyayışê gedeyen xo têkoşînî de vînenê û oncenê.

Temenê cenîyan tabîkî kilm beno

Kurdistanî de cenîbiyayış zor û zehmetîyê ke, ma seyî ra 10 zî hewna qal nêkerdo, hewna zaf tewrê dejyayışê ïnan estêy ke oncenê û zaferey zî nêdanê teber û zereyê mezgî xo de çîyan heps kenêy. Dema ke merdim fikiryeno, destê cenîyî de nîyo ke temenê ïnan kilm nêbo. Ci barê civatî û netewî esto serra bigê heta binê linganê ïnan, dejyayışê civatî heme-yan oncenê û ïnan sero heta cuyayışê xo bîbedilnê sereyê xo dejnene.

Tenê Kurdistanî de nê, hima hima heme dinyayî de deja cenîyan nezdî jû-bînan êy û bindest êy.

Gula mi

Gula mi
Pîlanê ma vatêne ke
“Her vaş koka xo ser
beno kuwe”
“Xo nas bike ke wa şar ki
to nas bikero”
Heya, gula mi
Heke qalê verî eno kerden
ê
Domantiya mi ëna mi virî
Kal û pilê ma êne ma virî
Vatenê ke
“Zonê ma nan û sola ma
wa”

Heya, gula mi heyâ
Zaf gunê û xetê ma estê
Ma pîlanê xo ra vatene
‘gerici’
Ma xo ra kî vatene
‘ilerici’

“Ma koka xo ser bime
kewe
Hama seke dara asî kenê,
Ma hînî aşî kerdîme,
Daye ra ma rind kokê
nêgurete ya ki
Koka ma ser a durê de
bine biye kewe”

Gula mi
Raşti ya çimê mi
Ma canê xo
Edet ú kulturê xo
Kilam û şanika xo
Êdî xo – xo viri kerd o
Wa, xizir o kul ma, korr
meker o!

Heya
Ma zonê xo ra
Kewtimê duri
Ma tirkî qesê kerdenê
Ü pey do zî, ma ma û piyê
xo ra vatene ke
“È gerici yê”
Xo ra zi vatene
Ma bime “modern”

Heya gula mi heyâ
Ma xo bi xo kist o
Govenda ma
Şanika ma
Şadîrî û şewa ma
Dewê û warê ma
Koyê û mergê ma
Awa û wella ma
Ü şarê ma...
Xo zanê ma
Torê hes ken o ...

KENAN KARAASLAN
Zindana Tipa F ya Bolu

Rayîrwanîyê

Bêvengîya şewa tip û tarîye de
kewto rayîrwanîyê xeyalan
xeyalê hawa bi hawa û dûr
per û baskê xo akerdî
bi refê sîmurgî rî biyo embaz
şîyo pey hewt koyan
raste xo ameyo
o waxt xorînîya tarîxî ra
tu veng goşê min de gulbang da
“Çi gêrena xo de bigêre...”
rastî ti ya, heqîqet ti
rayîr ti ya, rayîrwan ti

pers ti ya çare ti
derd ti ya derman ti
cuye ti ya merg ti
Hûrmûz ti ya Ehrîman ti
xo bizane!
xo bişinasne!
ti do bîvîne ke;
hêvî ti ya
azadî ti ya
xoverro bide hêviya min.

HASAN ALKİS
Zindana Tipa F ya Hacilarî Kirikkaleyi

Terorîst kam o?

ROŞNA NAMDAR

Wexta merdim kono mîyanê tarîxe pelanê rojnameyanê tîrkan, merdim rast ro bikarardişê sifetanê ge Dewleta Tîrkîya ro kurdan ardê yeno. Dewleta dagirkere pâncas serre ra zêde kurdî bi sifetê 'şakî/eşkîya', çapûlcû û zb. name kerdé.

Ena hîris serreya peyîne de zî sifetê 'terorîstî' kifş kerdo û semedê kurdan bikar ana. Merdim wexta rô sebebê bikarardişê nê sifetî ewnêno, ciwîyayîşê kurdan de çîyoke nê sifetan hebêneno nêvîneno. Kûrdan welatê yewî dagir nêkerdo, ziwanê yewî, qedexe nêkerdo û nasnameyê yewî, îñkar nêkerdo. La heştay serre ra zêde yo ge rast ro enî pêkamyayîşan yenê.

Heştay serre ra zêdeyo ke, dewlete yîne sero terorizmê xo pêk ana. Kûrdan heta nika tekoşîn û şoreşê xo, tenê semedê ge beskê welatê xo de mafê ciwîyayîşêko bi azadî û miyanê aştî de bifinê xo dêst dayo.

Ger dinya hîrê meymûnan kay nêkero. Heme dinya zana ge, mîyanê vîst serrê peyînan de kurdan bê merdiş destê xo yê aştî Tîrkîyayî rê kerdo derg. La Tîrkîyayî her ray kurdan îmhakerdiş qeder vînayo

Kûrdî çiray pêgiroteyê gunîrişnayîşî nêbîyê. Heme dinya zana ge, mîyanê vîst serrê peyînan de kurdan bê merdiş destê xo yê aştî Tîrkîyayî rê kerdo derg. La verepersê Tîrkîyayî her ray kurdan rê lej û îmhakerdiş biyo û sifetê 'terorîstî' ge ya bi xo kurdan ser pêk ana, yîne rê layiq vînayo.

Ma bi destkewtişê parçeyê Rojananê Welatî rayêke bîne bî şahid ge, Dewleta Tîrkîyayî tenê mîyanê sînoranê xo de neyariya kurdan de nêmanena. Gama kurdî bêrê vatisî sînorê ge ya û hevalbedanê xo dayê ro zî, nas nêkena û zehf rehet kurdanê ge bi têgeyrayîşêko tarîxî xoserrîya xo dayo zanayîşî, bi sifetê 'terorîstî' ana ziwan.

Ger dinya hîrê meymûnan kay

nêkero, hewteyê peyînan de, parçeyê rojawanî de çimanê xo ver de dî û bi goşanê xo eşnawit ge, senîn kurdan bê gunîreşnayîşî û bê gule-teqnayîşî rayraberdişê şaristananê xo giroftî xo dest. Û do etya ra tepeya bizano ge, terorîstê rastînî kam ê. Kûrdê ge ciwîyayîşêko bi demokrasî, aştî û birayetî wazenê, yan da girkerê ge, wazenê yîne bi îñkar û îmhakerdiş biqedêne?

Ma zanê, ayo ke, Dewleta visto mîyanê ters û lerzî, pêkamyayîşî ye-wîfiye kurdan o. Pêgirotoşo ge kurdan Rojawanê welatî de, pêk ard zerrey Tîrkîya de tersêko pîl vîraşt û dest bi tehdîtkerdişî kerd. Nika zî, hewl dana ge bi ay rayîrî derbe bido kurdan ro û bi qozê aborîye verê xo dana Başûrê Welatî.

La ez bawer nêkena ge, kurdî hewêka bîne yewîtiya xo biroşê. Kûrdan hêzê ye-wîti diyo û tamê azadî girewto, lazim o, tu çiyêke kûrdan rayîrî ye-wîti ra nêcarno a. Lazimo ge, kurdî zêdetir qîmet bidê yewîtiya xo û da girkerê ge, wazenê tarîxe parçebîya-yîşê bi yîne bidê dibarekerdişî, bi yewîtiyêka xo ya neteweyî dagirke ran ser de açarnê. Yewîtiye kûrdan teminatê azadîye kûrdan o.

Jiyan

Nesrîn Orak

oraknesrin@gmail.com

Dewlet kişîş û îñkar de israr kena

Aseno ke dewlete, îñkar û kişîş de israr kena. Dewlete bi 30 serrê ke, eynî çîyan kena. Xora esil problem zî na politikaya îñkarî ya.

Ma heme göstariya AKP kenî. Hewna vanî se bi goreyî taxmînanî mi, hewna poolitikayı verîn şixulnena. Yanî hîna Gerilla û leşeker cuyayîşê vînî kenî, hikûmet yew dem bêveng manena û eynî politîka dewam kena.

AKP şerî de israr kena

Hikûmatê AKPî, bellî yo ke, ceng de israr keno. Wezîr Karê Zerî vano ke: "Ma hedîseyê Şemzînan de, 115 ciwanî (wezîr vono terorîstî) kişî, 2 leşkerî şehîd kewti." Ma ferz bikî ke no vatisi raşt o, gelo şima çire nêvanê ke, bi des hezaran ciwanî çirê vejînî koyan?

No ceng de, bi des hezaran ciwanan heyatê xo vînî kerdo, rayna zî rayîrê koyan nêbirîyo. Aseno ke, hetanê no ceng dewam keno, hetanê na politikaya îñkarê dewam kena, no rayîr tike zor biryêno.

Çapemeniya tîrk

Ewil çapemeniya tîrk de qala Şemzînan nêkerdenê. Çapemeniya kûrdan de zaf amey niqaşkerdiş perodayîşî Şemzînan yanî ey zî mecbûr mendî û nêşkîyay ey perodayîş şarî ra bitemernî. Leşkeran zî şarî ey welatî û gerilla zî, şarî ey welatî encax hikûmet kewta teymîyan û vana ke: "8 hebîy leşker merdiş û seyî ra zede zî "terorîst" merdi."

Yanî mîyanê ey fikran de senî azadî bena? Ma senî nikara pey yewbînan ra hes kenî? Çimkî dewlete wazena ma şarî kûrd û şarî tîrk yewbînan ra dûr bifino.

Semedê ey zî hertim Tîrkîya de perodayîş bena zed.

Heta bîna zî, çapemeniya tîrk de zaf feki ceng şixulnenî. Ema, kes muhasebeya senî endik kes şiyê ko, ya zî semede çina şiyê, tena vanî ke seyî ra zed "terorîst" merdi. Ya zî 8 hebîy leşker merdê. Ma bohonî dema ameyîne de, ey pratîka dewlet ma bena çâ?

AZADIYI WELAT
Zozan Basın - Yayımlı Adıns

İmtiyaz Sahibi

Menderes ÖNER

Yazı İşleri Müdürü

Ibrahim GÜVENÇ

Yönetim Yeri:

Diclekent Bulvarı

Təmir Apt. Kat:3 No:9

Kayapınar / DİYARBAKIR

İdare Tel: 0 (412) 251 38 88

Yayın (Vesan)

TEL: 0 (412) 237 48 90-91

Fax: 0 (412) 237 48 89

Baskı (ÇAP):

Şenbok: Gün Matbaacılık, Reklam, Film, Basın, Yayın, Tan. San. Tic. Ltd. Şti.

Telsizler Mekvî Beşyol Mah.

Aksaç Sok. No: 23/A

Küçükçekmece / İSTANBUL

Tel: 0 (212) 580 63 81

Edâne: Arslan Güneydoğu

Gazetecilik, Matbaacılık, Kağıtçılık Yeni

Doğan Mah. 2108 Sok. No:13/A Yüreğir

/ ADANA

Tel: (0322) 346 03 71-72

Genel Dağıtım:

Turkuaz

Dügüm Pazarlama

Bîlançoya şerê menga tîrmengî

HPG-BîMî menga tîrmengî de bîlançoya şerî eşkera kerd. Ordîya TSKeyî 55 operasyonê bejayey viraştê, gerilayan zî 53 çalakî darfinayê. HPG ard ziwan ke menga tîrmengî de 278 leşkeriy cuyê xo vinî kerdê, 5 helikopter ardê war, 22 gerilayan zî cuyê xo kerdê vinî.

Mîyanê PKKeyî û TSKeyî de mîyanê serran de şerê herî bi şîdet ameyo cuyayış. 23 tîrmengî ra naşt Şemzînan kewto binê kontrola gerilayen PKKeyî. Bi ney hawayî tarîxa gerilayan de cayê ke hakîmîyeta ey herî derg destê ïnan de mendo yo.

TSK 55 operasyon, gerîla 53...
Bi germbîyiş hewayî ra şer daha zî

xedâr bîyo û gerilayê PKKî zî goreya ey çalakîyên xo zêd kerdê. HPG-BîM ard ziwan ke 55 operasyonan ra 22 hewa ra, 16 êrîşen kobrayan, 56 êrîşen tank û topan êrîş viraştê.

Menga hezîranî de 53 operasyonê bejayı, 8 kobra û 36 zî bi tank û topan êrîş ameyê kerdêş. Bi temamî 53 çalakî darfinayê û 30 hebêy nînan de pêrodayış vejjayo.

278 leşkeran cuyê xo vinî kerdê
Tîrmengî de 278 leşkeran cuyê xo kerdê vinî û 73 leşkeriy zî birîndar bîyê. Ney demî de zî 22 gerilayê PKKî zî cuyê xo vinî kerdê. Goreya BîMî menga hezîranî yanê pûşperî de 249 leşker û polêsan cuyê xo kerdî vinî û

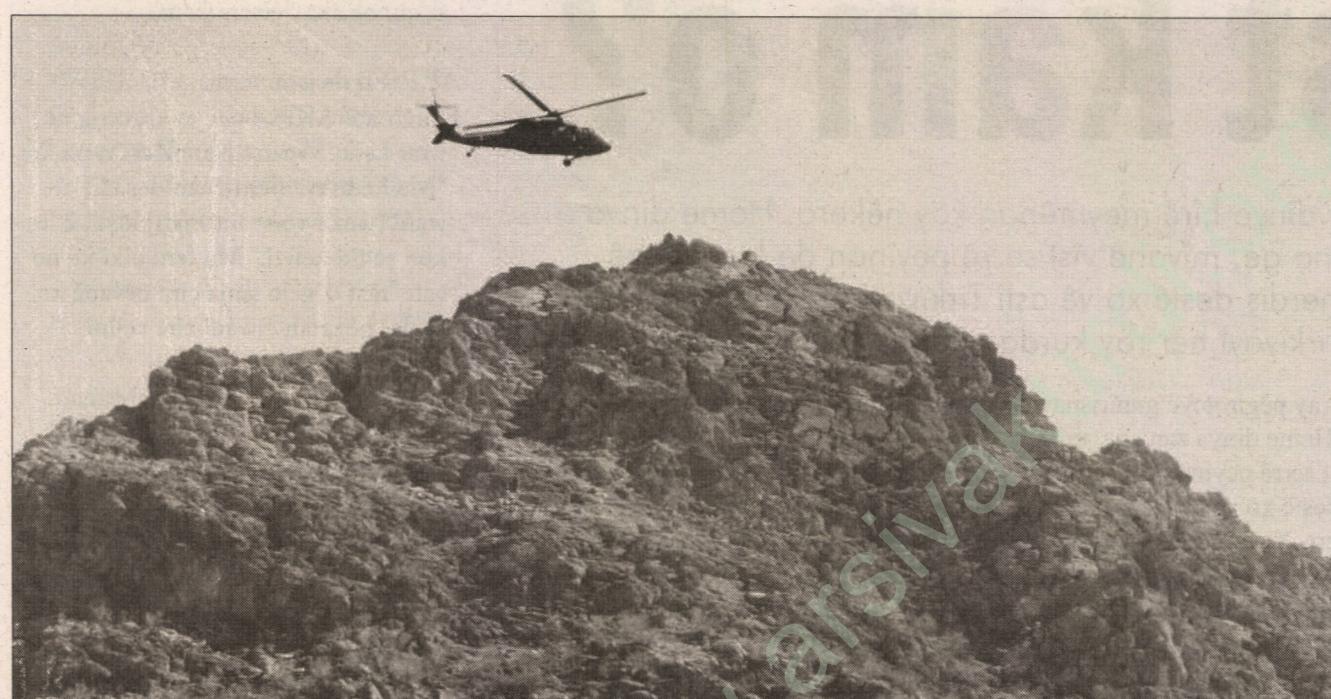
24 gerilayan cuyê xo kerdî vinî.

HPGî 5 helikopter ardê war

Bîlançoya BîMî ardo ziwan de, 5 skorsky helikopter ameyê darpkerdiş û kewtê war. 4 skorsk û 2 kobarayî zî ameyê darpkerdiş. Yew wesayita tîpa xezala koyî, 5 wesayitê leşkerî, 2 wesayitê tîpa jûjo û dûpişk, ameyê îmhakerdiş. 3 tifingê bi pompe, 2 damance û yew BKC ameyê desteserkerdiş.

13 kamyon, 25 tir, 58 makînê karî, 11 dozer, 1 traxtor, 1 loq, 1 transit, 3 qilîrder û 2 pîkap ameyê îmhakerdiş.

Hetê nînan BîM ardo ziwan ke, zaf doniman bax û bahçeyê dewijan zî zirar vînayê û bi hezaran donim daristanî TSKe veşnayo.

Wa Erdogan lajê xo bieşrawo leşker!

Leşkerê Serdes Erhan Yakut qereqola Inegolî ya ke Girê Darsînî ya Şemzînanî de leşkerey kerdê. Operasyona HPG de bîbi birîndar. Pîyê Yakutî Cengîz Yakut semedê ke dewletî lajê ey bi otobozi eşrawito keyeyî ra bertekê xo mojna.

Serdesê leşkeran Erhan Yakut dema ke Şerê Şemzînanî de bîbi birîndar berdî bî Nîweşxaneya Wanî derman kerdibîy ra pey eşrawitbîy yekiney ey û ûca de semedê vayeke bigo ra 20 rojan destûra sereyî dabî ke bişero keye.

Semedê ke dewletî lajê ey bi oto-

bozî eşrawito keye ey ra pîyê Yakutî zaf hêrs bîbi. Cengîz Yakut vat: "Lajê min ti kewtê ci halî. Lazim bi ke dewletî to bîyardaynê keyeyê to!"

Lajê ey vat: "Ma şer kerd û ez amewanê. Mezgê min ra heme çiy pak bîyê?"

'Min pere deyn kerd şirawit!'

Ney sero pîyê ey wina dewam kerd: "Ez baca xo dani ney dewletî. Min lajê xo wina nîêşrawit leşkereyî. Psîkolojîya ey şîyo. Kanê dewlet?"

Pîyê ey wina domnayo: "Min

pawîte ke leşkerey ey bîyardaynê keye. Min ombazanê pere deyn kerdê û eşrawitê lajê xo ra. Mi taxmîn nêkerdê ke bi otobozi bierawitnê. Min pawîte ke dewlet bîyaro keyeyî ver."

Pîyê ey wina qedîna: "Min ombazî ey ra hesyawa ke birîndar bîyo. Lazimbi ke komitanê ey telefon bikerdayê. Bertekê min oyo ke birîndarê senî bi otobozi eşrawenê yo. Paşfiya ey de birîna ey esto."

Bertekê internetî ra tikey

Internetî ser de zî semedê ke bi otobozi eşrawitê, bi kilmey bertekê wina ameyê vatis: "Warêtaya emanetî nîyameyo kerdîş.", "Lajê to umrê kamî de yo! Ey herêmî de haaa. Ha laşê hewyanê, ha laşê merdimî ferq nêkenô. Umrê Enqereyî de nîyo. Eger ti welatî bixelisnê do kes nêvajo Homa razîbo.", "Pîyê leşkerî vato çiyêke ez zani dewleta min bi hêz bi! Raşto apo. Dewleta to bi hêz o. Ema kesenê ey rayîra benêy qetî ferqê hêza ey de nîye."

Awêñ damacana de pîsey vînayê!

Tirkîyayî de bê kontroley ra, zaf bezîrganî çimakerde hestora xo girotê û zaf rayîr girotê. Dewleta Tirkîyayî ney rojanê peynî de kewto dim ke estora ïnan bido vindarnayış. Eme ne yew ne du zaf estorî estey. Nînan ra yew zî bezîrganeya rotişê awêñ petan, an zî damacana yo. Kontrolan ra ameyo vînayîş ke cayê pirkerdiş awî de nepakeya kesan û sewalan zî ameyo vînayîş û ney awî ma merdiman heta ney gamî şimoto. Eceba súcdar kam o?

Wezareta Weşeyî cayên pirkerdiş awan, bi serrano ke kontrol nêkerdo an zî tayn kontrol kerdî ney demê peynî de dest bi kontrolî kerdî. Goreya daneyên dayê, 20 marqê awî neyînî, bi temamî 114 cayan kontrol kerdî. Tikey cayan de pîsey merdiman an zî ya heywanan zî awî de ameyo vînayîş.

Wezaretî ey cayan mohr kerdî û waşto ke pak bikerê û awêñ ke vila kerdî ra, biryara arêkerdişî veto.

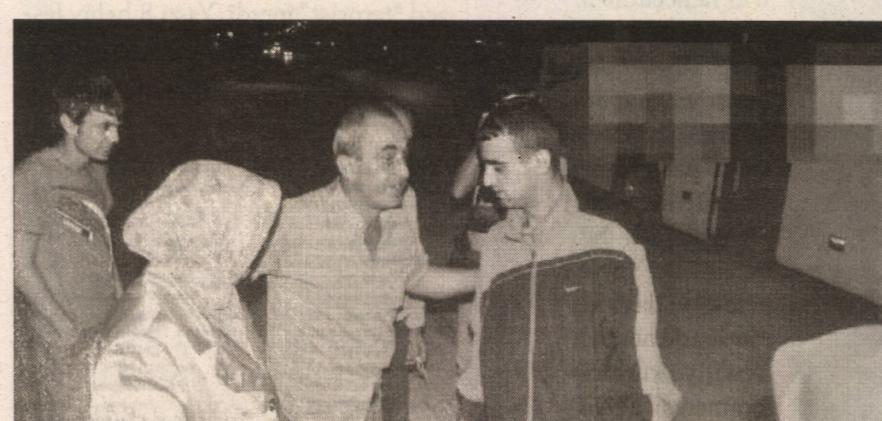
Súcdar kam o?

Lebatanê dewletî gelo heta ney gamî kontrolanê xo bi hawayê rûtîn kerdî nêkerdo? Lazimo ke bêro persayış. Çimkî, çimeynîya awa ke roşenê şarî û şar şimeno de eger pîseya merdiman an zî ya heywanan ameyo vînayîş se, no bêkontroleya demê dergî ra yo. Çimkî şîrketan vato hey kî kes nîno qontrola ma, ma do hestora xo biramê heta çicayî şî! Û hinî zî kerdî û ewro zî dewlete verê layê hestora tikeyan onto û wazenê ke pîyaseyî ra bibirnê.

22 serran de 350 gedeyê kurd kişî

Endamê Lijneya Şaristanê Edeneyî ya KCDî Guven Boga: "Tevahaya welatî de 22 serrîn peynî de bi gule an zî êrîşa polêş û leşkeran herî tayn 350 gedeyê kurd ameyê kişî." Û şarî ra persa ke zanayê ke gedeyê kurdan hintayê ameyê kişîş û gedeyê kurdan zîndanan û tebera zî raştê zextan yenê.

KCD ya Edeneyî, semedê ke Edeneyî de bombeya gazî gina sereyê Mazlum Akayî (11) û cuyê xo vinî kerdî, gedeyan sero cigeyrayış kerda û bi daxûyaney cigeyrayışê xo şarî ra eşkera kerdî, 22 serrîn peynî de nezdî 350 gedeyen kurd bi hetê hêzên dewletî ra ameyê kişîş û bi hezaran zî eştê zîndan, zîndanî de û tebera de raştê zexten hêzên dewletî ameyê. Semedê nînan zî, zî siyaseta ke kurdan ser de, ya ìnakr û îmhayî ra kişîşî bîyê.

Kalkan vano Şemzînan destpêk o

Kalkan: TSKî ra Kurdistan teng bîyo, ya do teslîm bibo ya zî xo apeya bonco. Şemzînan destpêk o. Heme gerîla wazeno fedayî bibê. Demokrasî awan beno

Ahmed ÇİMEN / Dêwîm AMED - ZAGROS

Endamê Konseyâ Rayîrberaya KCKeyî Duran Kalkanî ard ziwan ke, Şemzînan de tarzek û taktîke newe dest pê kerdo û no destpêk o. Waşt k eheme ney hişyarey ra ders bêro vetic: "Do bivîn ke şarê kurd muktedîrê çîçîyan o û şikyenê çîçî bikerê. Tenê Kurdistanâ Rojvayî de nê heme cayan de kurd eynî yê."

Serekê Komiteya Pawitişê Şarî Duran Kalkan ard ziwan ke, gerîyan Operasyona Şoreşgerî dayê despêkerdiş: "Raşteya gerîla û şarê kurd esto ke şikyeno dewletî medo karnayış. Bi taqtikanê xo yê newe şikyeno heme çîçîyan bikerô."

Kalkan: "Şemzînan tesaduke nîyo. Encama bi serran o. Şarê kurd iradeya xo veto meydan. Şemzînan zî perçeyek ney o. No hewna destpêk o û hişyareyeke yo. Ma veng danê ke wa hêzên demokratik û şoreşger şo-reşgeryî dahan zî berz bikerê. Zextêne ke şarê kurdî sero heta qırkerdişê heme warî de resayo asta xo ya herî berz. Wekîliy, şaredarî, sîyasetme-darı, şar û gurekarên şarî heme raşte qırkerdişê bi heme hawayan ameyê û wazenê ke bi ney hawayî heme çîyîn kurdan qır bikerê. Lazimo ke Şemzînan weş bêro wendiş. Eger weş meyro wendiş se gerîla û şarê kurd şikyeno dahan çîçîyan bikerô do weş bi-vînê û destpotî serdestî ke gunî mi-jenê do vinî bikerê. Tabîki do her qatê merdiman zî zirar bivîno. Ey semedi ra zî lazimo ke çiçayê zirafra bêro ageyriş kar o."

Kalkanî wina dewam kerd: "Ge-rîla bi serrano ke Zap, Şemzînan û Botan de têkoşînê girdan da û kemaney xo vîna û xo newe kerd. Ewro bi ruhî fedayî ya qabê Serek Apo ra azadî, Kurdistanî ra statu zaf zaf esto.

Qabê ney zî gerîlayî kewtê peşbazey mîyan ke bibê fedayî. Paratîka ma za-hîra û geş bîyo. No rayîra gerîlateya modern viraşto û ma avara beno."

Teslîm benê ya zî apeya oncenê

"Ewro Gelfîyê Zap, Zagros, Cilo û Çarçela û zaf cayê bînan binê kontrola gerîlayan de yo. Gostê ra heta Govenê yî binê hakîmîyeta gerîlayan de yo. Hêzên tirk ya do teslîm bibê ya zî do xo apeya boncê. Gerîla zaf qereqolan dorpeç kerdo. Şemzînanî de hêzên dewletî nêşkeno kar bikerô û rayîr bişero. Şaristanan de zî rayîr-berey xetimiyayê. Şar demokrasîya xo ya xoser avan keno. Şemzînan mî-naka ney a. Bi teybît hêzên dewletî lazimo ke şemzînanî weş biwano. No demokratikbiş o. Xirabekerdîşê despotizma AKPeyî yo. Tirkîyaya Demokratik do tîyara awan bibo. Lazimo k eheme kes alîkarey bidê tîya. Ma demeke neweyî mîyan de xo bixo çare vînenê. Lazimo ma hemey werek bibê. Şar bi serewedartişan alîkarey bido gerîlayî. Ma det bi tak-lîtcîtey veradayo. Heme kes gere bi berpirsiyar xo tabido. Ey demî de do

AKP ser û bin bibo. Ordîya AKPeyî, gerîlayan ver de têk şîyo."

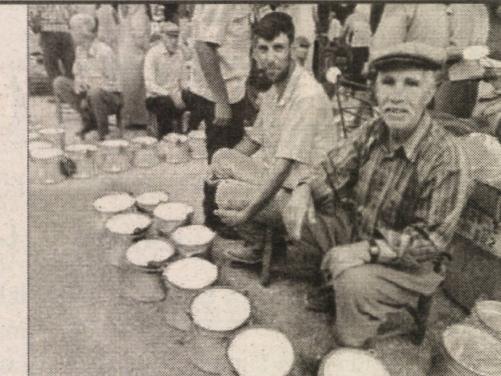
Capemenî wa karê xo bikero

Kalkanî wina dewam kerd: "Sûrî-yeşî de şereke zag xedâr esto. Sereke psîkolojîk esto û medya ze dewlet hakîm o û vatişê dewletî beno û ze nînan şereke psîkolojîk şaran tî-yande vila keno. Medya tirk bin des-tûra hêzê xoser yê şerî de yo. Lazimo ke raşteyî binusnê. Nêbê medya MÎT, ya AKPeyî û ya polîsan. Wa bitêy hêza şarê xo. Raşteyan şaran ra servîs bikerê. Çimkî mesûliyeta gunî rijna-yî milê ïnan de yo. Wa nêbê çapemeneya Mehmetçikî. Lazimo ke xeberanê xo bixo bişopno û bido şarî. Encamî operasyonan şarî ra raşt bi-vajê û raşteyî ra tavîz medê."

Ordîya xoser ya AKP têk şî

"Ordîya AKPî ya bi pere têk şî. Ze yê Tansû, Demîrel û yê bînan. Peynî dê bibê çete û bibê belaya serê Tirkîyât. Ze yê ke bîyê bela. Ordîya AKPeyî ma têk berdo. Cenazeyan nê-danê malbatan. Zûra erzenê. Merdeyanê xo nimnenê. Nêvedanê merasîman bivirazê û şar bizano ke têk şîyê. Şar zî hişyar bîyo û nêver-dano ke genelkurmay bêro merasî-men ke virazyeno."

Kalkanî wina qedîna: "Ma veng danê cerdewan ke wa şâşeya xo ra ageyrê û hetê şarê xo têkoşîna azadîyî bidê. Ege cerdewanî nêbê ordî nêş-keno gama xo Kurdistanî de berzo. AKPe kurdan qebûl nêkeno. Şima zî kurd êy. AKPe şima zî qebûl nêkeno tenê şima bikar ano. Şima çira benê alîtê AKPeyî ke. Tarixî de xetayêن ma bîyê. Ma rixnekedişê xo da. Ma ze verî neewnîyenê şima. Ma vegin şima danê ke bêrê yewiteya kurdan de cayê xo bigê." ANF

Bazara Erxîniyî de dewijî bi gazinc êy

Ehmedê BIRA - AMED

Bazar Erxenîyî ya bi nameyê Meydan yeno sinasnayî serê sibayî rew de bi amayîşê dewijan demê kilmî de pir beno û gan dano Erxenîyî. Bazari mîyan de mast zî ameynê rotiş. Ema rotoxê mastiy bi gazin êy.

Rotoxan ra yew Celal Ecer dêwa Salihî ra bi. Ard ziwan ke, 7 mangey ey estêy. Mastê manga kîloyê ey 1 TL ra, yê meyan zî 1 TL û nîm ra roşenê. Rojeke de 5-6 satîle mastê xo dewî ra ano Meydanî de roneno û roşeno.

Semedê ke rotoxî zaf bazar kenêy û wazanê erzan bigê ra bêzar mendê û Ecerî ard ziwan: "Girotoxi vanê qay heme çîy xo-bixo bi rehetey yeno meydan û mast yeno Meydanî û yeno rotiş. Zaf zehmetey estêy ke ma cuyenê. Alif vay o, weykerdişê mangeyan û nêweşîya ïnan esto, şîyiş û amayîşê ma esto hemeyî probleman xo de anê."

Ecerî ard ziwan mexbûro ke biewno 20 nûfûsan. Heme gede û tornî têmîyan de keyekê cûyenê û herî peynî vat: "Cuyayış zaf zehmet o. Ma têkoşîna xo ya cuyayış danê. Lazimo ke rotoxî tikey bo zî ma fam bikerê."

Rotoxenê mastî ra yew zî Mehmet Yılmaz bi. Yılmaz dêwa Eyneto (Guzelkaya) ra yo. 4 biz û 20 meyê ey estêy Yılmazî zî ard ziwan: "9 gedeyî estêy ema Stenbolî de xebat kenêy."

Wina qedîna: "Tim bi veşaney ra têkoşîn keni û mird nêbeni. Hal û karê ma dewijan semedê cuyayışî yo têkoşîn dayış o. Xo vînayo nêvînayo ma xebata debara keyê xo kenê û mird nêbenê."

Eynîya Şilbê sêwî menda

NAVENDA XEBERAN - AMED

Eynîya Amedî ra yê kunceke Amedî de yo û yê herî sêwî menda Eynîya Şilbê yo.

Dewa Şilbê na gam bîya taxeke Amedî. Taxa Şilbê de eynîyeke şariş-taneyî ya bi nameyê Eynîya Şilbê esto. Ema ewro bêwayirey ra ze sewîyê ke bê may menda serê xo tewênaya.

Ze k eheme kesen ke ewnîyenê ey ro bimiradyo û bivajo 'Min hintayê aw da şima, şima gedeyanê xo wey kerd ema şima ceza dayo min.'

Eynîya Şilbê dema xo de weneyên

kan ra eyseno ke bi awa xo ya zaf, verê eynîya de cenîyan cil û bergî, peşmî û xalîyanê xo û kulavanê xo şitê. Eme ewro ze heme çîy zûr bibo û ze ke eynî çîyeke nêkerdo û bi qedera xo ra ameyo terkekerdiş.

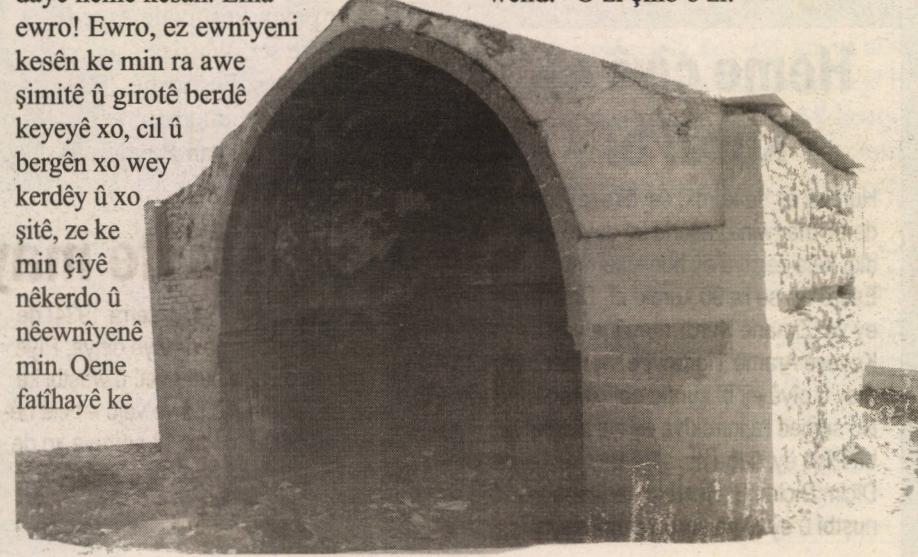
Ü ewro eynî, serê xo teweynayo û bin çimanê miradyaye ra ewnîyenê şarîn Şilbê û kesen ke dormeyê ey de rayîran ra şinê û yenê û ze bivajo: "Erê êrê! Vajiyay heme çîy veng o, min vatê ney."

Kamcin dem bo ez do biherikî û rûye şarî bidî wîyayış, sêwî û yetîman ra bibî derman, mayan ra bibî ombaza pakkerdişê keyan û cilan, rewîyan ra

bibî dilopeka awa çola xalî ya dareke nêyeseno û bi dil weşey min awa xo dayê heme kesan. Ema

ewro! Ewro, ez ewnîyenî kesen ke min ra awe şimitê û girotê berdê keyeyê xo, cil û bergên xo wey kerdê û xo şitê, ze ke min çîyê nêkerdo û nêewnîyenê min. Qene fatîhayê ke

min ra biwendaynê zî bîyê ke, min vatê haw ez arda-o xo vîr û fatîhayê wend." O zî çîno o zî.

Bilbilê Dinyayı, bi deyîran dinya da lerzayış

Bilbilê Dinyayı Aram Tigran bi deyîranê xo yê jana mazlûman û xerîbîyî, dinyayı de peleke newe akerd. Bi teybet zî kurdan mîyan de Tigran zaf yeno heskediş. Nêmerd û dilê şarî de yo

MAMOSTE SIMÊMAN

Hunermand Aram Tigran 55 serrî xizmetê ziwanê kurdî kerdî û 160 deyîrî viraştî. Aram Tigran, sey hunerê xo, bi cuyê xo zî zaf bi tesir bi. Hunermand bi eslê xo armenî bi, labelê bi kurdî, tirkî, armenîkî û erebkî deyîrî vatnî. Deyrê ey sey; Zimanê Kurdî, Ey Dîlberê, De Way Bilbilo û sêb... heme dem de fekdê şarê de yî.

Hewnê Amedê

Aram Tigran 2008 de raya ewîlî ame Amed û beşdarî Mîhrîcana 8'în Kultur û Hunerê yê Amedî bi. Hunermand, hameyîşê xo yê Amedî, sey hewnêke bi name kerdî.

Aram Tigran, hîsiyatê xo yê hameyîşê Amedî, bi nê vatişan ardbî ziwan: "Ameyîşê mi yê Amedî, nika seba mi yew hewnêko. Ez nika hewnêke da. Mi şarê kurdan yo qedîm, yewna ray ewta de dîy. Hîsiyatê mi, bi qalan nîyînî ziwan. Ez wazena ke, deyra ke mi seba Amedî viraştî, hîsanê xo bi na deyre bîyara ziwan";

"Di xewnêşen de min bawer nedikir / Bi çavan bibînim bajarê Dîyarbekir / Rojbaş Dîyarbekir me pir bêriya te kir / Te derî li me vekir / Te me şâ kir." Kîrmancîya ya "Hewnê şewan de mi bawer nêkerdnî / Bi çiman veyna bajarê Dîyabekir/ Rojbaş Dîyarbekir mi zaf bîrîya to kerda/ To ma rê berê xo akerd/To ma şâ kerdi.

Tigran, dika ke ser o bi, kompetîyan û meşaleyân hameybî roşkerdiş, bi sloganan û çepikan hame selamkerdiş.

Aramî, dike ser o hîs û fîkrê xo ardbî ziwan û vat ke ez zaf keyfweş a ke, mi bi çimanê xo, na dinya de, welatê bav û kalanê xo dîyo.

Aramî, verê klama "Bilbilo", dima klama "Rojbaş Dîyarbekirî" ke seba Amedî viraştî vatî. Derûdor ra zî geleki kesan goştaritînî û bi çepikanê xo Aram Tigran selam kerdî.

Aram 74 serre bi bi nêzdîyê sae-

têke dike ser o mend, labelê performance xo vînî nêkerd û klâmî kurdî û armenîkî vatî. Peynîya konserê de Osman Baydemîr û Leyla Zana, protokolê ra hameyî dike ser û dîlane girewte. Baydemîr û Zana gulê dayî Aram Tigranî û ey rî spas kerdî.

Aram Tigran û Birêz Ocalan, geleki rayan yewnan (yebinan) het de ronişti. Wexto ke Ocalan bi komployêko miyanneteweyî tewşîno, zaf rayan bi awûkatanê xo, Aram Tigran rî selaman raykeno.

Wefatî ey dima zî Ocalan vano ke: "Mi Aram Tigran tewr verî Enwera de goştarit, ay wext mi vat ke; wa no veng nêmiro, heme wext azad bimano. Goreyî mi, no veng nêmireno. Se şerîfî musaît bibî, mezelê ey berê Amed"

Kurdî deyndarî

Aram Tigran peynîya serranê dergan dima hameyo wareyê may û piyê xo.

Dayîka Aram Tigranî, Pasûr de maya xo ra bîya û Farqîn û Licê de ciwîyaya. Pîyê ey zî dewa Bendaya Sasonî de ameyo dinya. Hunermand peynîya Mîhrîcana Amedî şîyo nê cayan û hete kurdan ra bi keyfweşî hameyo selamkerdiş. Wextê qetîlîamî armenîyan de, keyyeyê Aram Tigranî, rayna hetê keyyeyêko kurd ra amewo xelaskerdiş.

Pîyê Aramî, ina (wina) temê kerdî 'kurdan ma xelas kerdî, ma deyndarê kurdan î, ganî ti kurdî zî deyran vajî'. Mamoste Aram; to rewna deynê xo dawo. To 55 serrî xizmetî hunere kurdan kerd û bi desan eserî (berhemî) seba hunerê kurdî viraştî. Kurdî, gelekî çîyan, deyndarê to yî.

Seba rîzgirewtîşê, hunermandan serra 2005'în de bi namyê 'Evîna Aram' albumêke vetibi. Bi vetişê nê albumê, seba vîrardîş Aram Tigranî bi.

Hunermand Aram Tigran New-roza 2009î Amedî de, vejîya dike ser û yewna ray deyîrî xo vatî. Hunermand tewr peynî Festivalê Amedê de vejîya dike ser. Waştişan ser o bi halê xo yê nîweş, Festivalê 2009î de, Amed de, sey hunermando bi surprîz, şaredar Osman Baydemîrî

dawet kerd dike ser û seba mêmnanê festivalê û amedijan rî deyîrî xo vatî.

Aram Tigran, aşma hezîranê de beşdarî kombiyayîşê 3'în Kongreye Cemato Demokratîkî biyo. Aram Tigran, no kombiyayîş de, bi ziwanê armenîkî waştiş û fîkrê xo ardî ziwan û peynîya kombiyayîşê de beşdarî meşê KCDê yo ke hetan Parkê Koşuyoluyê dewam kerdî bîyo.

Kombiyayîş de ca girewtîşê Aram Tigranî, muhîm bi. Bi vînderîş û heyatê xo yê hunerê de, kesêko numûne bi. Wexto ke nameyê ey yeno vatî deyîrî şaranê cîyayan (kurdan, armenîyan, tirkan û ereban) yenê vîrê merdimî. Waştiş ke Stenbol de zî yew konser bido, labelê semedo ke armenî bi, walîşîyê Stebolî destûr nêdawo nê konserê ey.

Bi cumbusa xo zî amey şinasnayîş

Aram Tigranî, her çiqas bi udê xo, dest bi hunerê kerdî zafî ey, bi cumbusê xo reyde yeno şinasnayîş û no xusus de vano ke: "Demo ke mi dest bi ûdê kerd, hewayê nikayî nê cîhazî û no teknîk çin bi. No semed ra hina vêşî mi giraney day vengê xo. Yew ray ez şîya dawetêke, Amed ra komêke ardbî, mi deste ïnan de, cumbusêke dîy. Vengê ey zaf berz û lezîz bi. Mi zaf meraq kerd û ez ey ra ewnîyaya. Mi dîy ke telê ey û yê ûdê eynî yî. Berz bîyayîşê vengê ey tesîrêko pîl mi ser o kerd. Mi qerar da ke ez xo rî cumbusêke peyda bîka. Dima mi Tîrkîya ra yew cumbus ard û dest bi cumbusê kerd."

Meseleya bilbil û yê kurd, armenî, suryanî û şaranê bînan..

Deyranê Aram Tigranî de bi taybetî zî bilbil ca gêno û hunermand, roportajê xo yo ke Ertûs Bozkurt û İbrahim Açıkyerî reyde kerdî û no roportaj dê, derheqê deyran de, ca girewtîş bilbilê de wina cewab dabi: "Meseleya bilbil û yê kurdan, armenîyan, suryanîyan û şaranê yê bindestan yew a. Bilbil, her tim seba hesreta welatê xo waneno. Nê şarê Rojhîlatê Mîyanînê yê qedimê zî, her tim herra xo ser o koçber, xerîb û sirgûn bîyi. Halînê bilbil zî xirabe bîyo. Halînê ey çin o. Ma zî sey bil-

bili bê halîn mendî. Pîyê mi zî raya ewîlî na deyre mi rî viraşte, bi na serpêhatîyê (hîkayeyê) şîr da mi. Na deyre zî, kewta fekê şarê. Na ra şar zî heme hisê mi bi na deyre hîs kerdî, na deyre ra hes kerd. No semed ra şarê, xo na deyre de dîy. Warê mana de zî rewşa şaranê koçberan û xerîban ana ziwan."

Tîrkan destûr nêda

Aram Tigran 75 serreya xo de, 08 Tebaxe 2009 de Atîna de wefat keno. Wesîya xo de waştiş ke, Amed de defn bîbo. Labelê semedo ke dewlete destur nêdawo, Buruksel de Mezele Armenîyan de defn biyo. Bilbilê Rohilatê Mîyanînê, mela qebra to, her dem roşnbo.

Heme çîyê ey kurdî bî

Hunerê ey de kurdî cayêko taybet de bi. Ina (wina) aseno ke deyîrî kurdî, kela zerrîya ey honik kerdî. Eserê ey, se ra 90 kurdî bî. Deyrê ey ya 'Zimanê Kurdî' numûne ya. Keyyeyê Aramî Tigranî de, her tim may û pîyê ey bi kurdî qalî kerdî. No semed ra kurdîya ey zaf zelale bî. Pîyê ey, seba ey, şîrî Bilbilo, Dîçim Dîçim, Bi Hesreta Yerîvanê nuştî û ey zî nê şîrî kerdî deyîrî.

Qamîşlo de maya xo ra bîyo Atîna de wefat kerdî

Hunermand Aram Tigran serra 1934î de Bajarê Qamîşloyê de ameyo dinya. Pîyê hîrê gedan o. 12 albumî vîfî û waştiş ke Amed de, albumêko newe vejo labelê nêweşîya ey destur nêda. 18 serreya xo de wexto ke dibistanê qedîneno rojêke pîyê ey, ey ra vano ke: "Ez wazena ke ti hu-

nerê ser o bixebeitî." Xora pîyê ey şîr nuştî û luî cendî. Hunermand, no vîfî pîyê xo qebul keno û pîyê ey, ey rî yew ud gêno û ey dano ber destê hostayêkî. Demêke ewta de, perwerdeyî veynero û 20 serreya xo de zaf aver şono, hinê beşdarî şewan beno û hunerê xo

aver beno. Şew û şahîyan de; bi kurdî, erebkî û armenîkî deyran vano. Hetan ke berê Ermenîstanê abeno, ina hewa beşdarî şahîyan beno. Serra 1966î de şono Ermenîstan û demêke radyoya Rewanê de xebata xo yê hunerê dewam keno û dima 1995 de şono Yunanîstan.

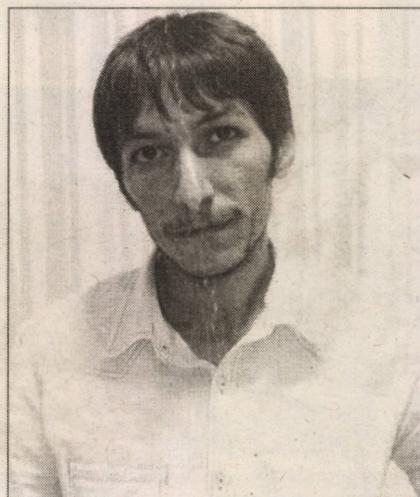
Şanogereya kurdî avera şino

Şanoya bi ziwanê kurdî goreya serrên verî, do zaf aver bişêro û bibo favorîya şanogeran û temaşoxan. Ney semedî ra zî xebatêy ercîyaye yê yenê kerdiş

Handan TUFAN - AMED

Xebatên Şanoya Şaredarıya Gird ya Amedî her ke şino di warê ziwanê kurdî de avera şino. Açarnayışê kaykerdişen ke dinyayî de zaf ameyê temâşkerdişî, şanogeran şaredarî girotê xo ver û xebatan kenê. Derheqê xebatan de rayîberê pêroyinê Hunerên Şaredarıya Gird ya Amedî Ruknettîn Gunard ziwan ke, her ke şino şanoya Amedî de ziwanê kurdî weş beno û cayê xo geno û hinî eyseno ke serranê bêro de, Amed û şariştanê binan de şano ya kurdî do zaf avara bişêro û bibo popûler.

Gunî ard ziwan ke xebatên şanoya kurdî serranê peynî de lez giroto û zaf

xebatî estêy ke do bivjeyê şarî ver: "No ser Şanoya Şaredarıya Gird ya Amedî de meng i Gulani de raya sifteyine Mîhrîcana Şanoya Amedî de promîyera 'Xulamê Du Xwedi' do sezonî de bêro kaykerdiş. No goreya şanoya şarî Italyayijan ameyo nuştîş. Hetê bînî ra şanoya komedi ya nuştoxê italij Carlo Godinî goreya formê delarte yo. Ma zî bi kurdî ney goreya delarte nuşto û hadre

kerdo. Raya sifteyino ke do şanoya şarî italijan ra şanoyê kay bikero."

Gunî wina dewam kerdi: "Hetê bînî ra, ma no amnanî provaya kaykerdişê nuştoxê İspanyolij Federico Lorca ya 'Veyveya bi gunî' 11 citmengî de ma dê bivejê temaşekerdoxan ver. Veyveya Bi Gunî Almanya ra Ferhat Keskin rejisorey kerdo û rayîra berdo. 11 citmengî de do promîyera ey bêro kerdiş û pey ra do bivejyo sahneyî."

Gunî wina peynîya qiseyên xo yê çarçoveya şanoya kurdî de vat: "Qilasîkî dinyayî ra Hamlet a William Shakespeare bi kurdî goreya şanoyî bêro hadrekediş. Ney ze projeyeke gird, do Hamleta kurdî 17 citmengî de Amsterdam de promîyera ey bivirazîyo. Şanoyî Hollanda Rast de do bêro kaykerdiş. Rejisoreya ey ey zî do Celil Toksoz bikero. Amsterdam de promîyera ey virazya pey ra do Hollandayî de 8 rayan, Swedî de zî 2 rayan bivejyo dikî ser û temaşekerdoxî do temâşe bikerê. Pey ra zî, 9 mijdarî de Amedî de, do promîyera ey bivirazyo.

rotîş. Di eyta de kurd vînê xo diyar kenê, ma mirenê, ma ci ray teslim nîbenê. Bi xoverdayışe reyde tarix nûşnenê.

Honandîş berheme de evîna Sinem û Dostoyî rayna firazekerdişê newrozî destane nexşinena. Xora dest bidekerdişî de nuştoxî vato: "Ney kesiy xeyali yê. Mebesta nuştoxî eyta de yeweyêya Şarî yo. Bi ney kesanî reyde nakokîyê miyanê şarî ganî biqedîyo, şare xo miyan de ganî nîkewo miyanê nakokî ra, çimkî dişminê inan ey tewr pîl faris, tirk û ereb iy. Ginana nişan dayo ke newroz roşanê şarî kurd o. Kurd zaf girîngî danê newrozî. Peynî de zî, gireddayışe xoverdayışe kurdan zî, diyar beno, nuştox dayo diyarkerdişî ke, dermanê birîn û dirbetanê kurdan netewebiyeyiş kurdanî de limnaye yo.

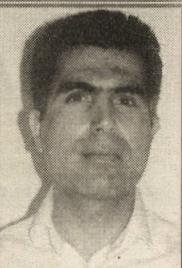
Helwestê Dostoyî zaf balkêş o, gama bêtarê ey û datzayanê Sineme de şer qewimêno, hîrê hebiy datzayê Sineme mirenê, Şêrgo zî piyê ey kîşeno, her roj ey dima ra gêreno, wazeno ey zî bikişo, o kele terkneno, la gama pêheseno kele ameya dagirkerdîş, Ormîye ra agêreno, yeno meterîsanê Kele Dimdime de dest bi şerî keno. Peynî o û Şêrgo têverikî de mirenen. Yeno ey vîrî ke, bîlasebera ey qetil kerdo. Wateya yeweyê ay wext fehm keno, la sey şeran têpolî de şer keno duştî dişmenanê xo de.

Eno xoverdayışe Kela Dimdime ra dim, hîrê sey serriy viyertiy. La kurdiy hema zî xoverdanê, bi rihe barixa Biradostî reyde. Her tim vanê ma mirenê, ma welatê xo teslimê metinkeran nîkenê.

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesesnaw@gmail.com

Mergê ziwanan

Yew ziwan, ziwanê dayîke reyde eger nîyeno qalikerdiş, o wext mergê ziwanî ameyo. Na game ra pey ci bedilyayîş û aversiyayîş esto, ziwanê merdeyî ra tesîr nîkeno. Hinî ziwanê merdeyî ne bedilyeno û ne zî têgeyreno, cayê xo de vindeno.

Yew ziwan, mergî reyde vînî nîbeno, mevajî ke çew cin o, no ziwanî fam bikerî. Bîlakîs ziwanê merdeyî zaf weş yeno famkerdiş û belgekerdiş û icab bikero zî mekteban de ziwanî xerîb yeno bonderkerdiş. Mesela ziwanî latînî ziwanî merdeye yo la zaf mîrdimî est i no ziwanî bonder bîyî. Ziwanî ibrankî zî di hezar serrî ke merde bi la inka ma vînenî ke no ziwan bîyo ganî û hem zî dewleta Îsrâîli de bîyo ziwanî fermî.

Mîrdimî zanîstîyî vanî ke; dînyaya pêroyenî de şes hezar ziwanan de se ra newayenî vînî benî. Nê hîris serranê peyênî de Amerîqaya Vakûrî de pancakes û yew ziwan vînî bîyî.

Eke yew ziwan hetê gedeyan ra ziwanê dayîke nîyeno bonderkerdiş o wext binê tehdîdê çinbîyayîşî de yo. Ziwanî, rayîre semîtişê ziwanî reyde tadiyîni ziwanê merdeyî ra. Yew ziwanî de bedilyayîş fesalî yew yan zî yew ra vêşer, ziwanê neweyenî zayînî û ziwanî bingeyînî zî tadiyeno ziwanê merdeyî ra. Zaf ziwanî geleki wextî ra, pey û bêmu-dahale bi xozayî merdi. No rewş, serdemâ ewîlî de zaf bîyî, na çaxe de zaf ziwanî merdi û cayê xo dayî latînîyî û nê ziwanî xover merdi nek politiqayê ziwanî hêşdarî reyde nîmerdi. Mesela erdînayê Mezopotamîyaye de zaf ziwanî merdi; asurkî, babilkî, aqadkî, sumerkî usb.

Tay ziwanî zî tay zilmî welatan ver merdi, vînî bîyî. Politiqayê ziwanê hêşdarî ser ro helîyayî, merdi.

Yew ziwan pancakes serran ra ser û mabînê gruba vîst û panc û pancakes serran de eke yeno qalikerdiş, o wext ziwan nîme qalî beno la gruba binê vîst û panc serran de nîyeno qalikerdiş, yanî na grube de yewek qalî nîkeno se û ziwan gedeyan ra naqîl nîbeno se no ziwan beno ziwanî nîmmerde.

Ziwan, tena pîlan qalikerdişî reyde nêxelîsiyeno, hetta hezar, deshezar, sehzaranê pîlê ma, no ziwanî xo qalî bikerî zî, havila ey cin a. Çimkî ziwan gedeyî ra hetta pitikî ra dest bide keno. Ziwan heme qûşakî de biyero qisekerdiş, may û pî sewbîna ziwan qalî bikerî, gedeyî sewbîna ziwanî qalî bikerî no hawa nîbeno, xora ziwan kî no hawa bikerî vînî beno. Ziwan heme wext û heme game de gere biciwiyo.

Nuştışê pela tarîxî

■ ABDULLAH ESEN

Çend rojan hoverî de min pirtûka Jan Dostî ya 'Kela Dimdimê' wend. Verî na pirtûke rayna, enka nîyeno min vînî ra derheqa Kela Dimdimê çend ci wendibî.

Nuştox na berheme de derg û dila ser destane vinderto. Semeda ke tehm û ekili destana veşe û hera biko, meseleya Sîneme û Dosto xeyal kerdo sey mîrî tehe de alewnayo. Helbet nuştox bi no şeweyî reyde waşto ke tay peyaman bido. Peynîya berheme de zî xoverdayışe Kela Dimdimê, xoverdayışe binanî ra girêdayo. Dayo ravekerdişî ke kurdan tarîxê xo hertim bi xoverdayışe reyde nuşto. Di mabînê rûpeylanî (180 – 188) de xulaseya sereweradişê kurdan dubare kerdo.

Na berheme layê çimyeyê xo pirtûka M. Emîn Zekî ra girewto. Destbidekerdişî de semedî biyere weş hameyo ronayîş. Gama pirtûkêke de zafîr pirtûkanê tarîxî û destanî de eke hîmî semedan baş nîyero roniştayîş ay wext vacerî (vegotin) de tay persigirêy vecenê, bare (mijar) têman keweno. No semedî ra yeno vatis ke, Mîrxan (Nameyê ey mîrî yewdest, serekê barixa Biradost, barixa Biradostî zî girêdaya barixa Mukrîyan a) verê şono osmanîyanî ra hetkarî wazeno ke Kela Dimdimê awan biko, la êy goş panenê, agêreno şono Şahî Iranê Ebasî ra hetkarî wazeno. Peynî de, şah ey, ra hetkarî keno, yeno Kela

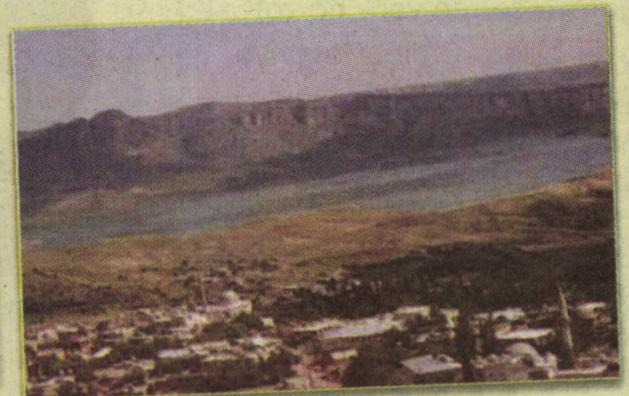
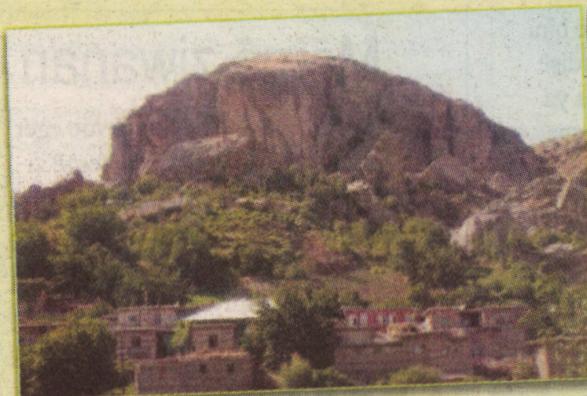
Dimdime avan keno. La semeda Mîrxan û barixa xo sûnî yê, ena hetkarî heta vezîranê şahî de bi kîfweşê reyde nîna pejirnayîş. Ay semedî ra yo ke hertim binê ena hetkarê sey herra şitawîkenenê. Peynîya peynî de ena hetkarê ricenê.

Semedî Şah, serekê Kela Dimdimê Mîrxanî debiko tengasî, wazeno mîr ey ra bace û leşkeran biherşawo, la mîr eno ferman nîpejirneno. Şâhe bi serfermandariya Hesen Xan û Celaliyan biradostan serî ra ersaweno, wazeno Kela Dimdimê defîno binê hukmê xo. Bi enewa reyde lejê mabînê kurd û İranîyan dest bide keno. Kurd zaf xoverdanî, sey egîd û camêrdan ceng kenê. Awa hîniyan peysinenê, gînana xoverdenê, dişmenê inan nîheşkenê Kele dager bikê. Zorê Hesen Xanî şono tepa agêreno, ey ra dim celalî remenê, Mutemet yeno peywîkerdiş, o zî meteresê lejî de mireno. Tewr peynî de Mehmûd beg peywîr gîno. Çiray ti hêz û kuwert nîşinayo kurdan têk bîşiyêro, la yew vatisê verenê est o vanî ke: "Kermê dare, darî ra yo."

Bi yewna vatisî dej, êş û janê dare, dare ra veciyo. Kesêkî o zî şarî kele ra yo, beno sixûrê leşkeranê şahî. Derheqa kele her roj tay hayan inan ra ersaweno, awa yena peysnayîş, moralê şarî kele xeripneno, hîniyê kele yenê zewtkerdiş, peynî de kele zewt bîna. Leşkeriy şare qirr keno, Kela Dimdimê teslim yena gi-

Aldûş 1957'î de bîyo qeza. 4 tax, 45 dew û nê dewan ra girêdaye 107 gomî est ê. Şaredarî tena mîyanê qezayede est a. Qeza 1958'î de bîya şaredarîye. Hewayê qezaye bendawanê Ataturk û Karakayayî ver nerm o. Qeza semedo ke koyan mîyan de awan bîya

erdê ramitişî kemîyi, deşti û raşteyî çin ê. Hêgâyê ke yenê ramitiş koyan mîyan de raşteyê teng û binê koyan ê. Dewî zafane binê koyan de awan bîyi. Debara ay mîyan de masegirotîş zî ca geno. Semedê ke qiraxê Fîratî de yo ney teybeteaya ay zî esto.

Aldûş roşnîya çimê împaratoriyan bi

Aldûş tarîxa xo de zaf hikumdarân ra malovaney kerda. Semedê ke qiraxê Fîratî de ca geno ra her tim çimê bîyanijan de destvistişê ay mezgê ìnan ra nêvejyayo û her tim şer û pêrodayışî ay sero kemî nêbîyê û şer kerdêy

AVER PAYIZ

Yeno vatis ke Dizike wextê Hîftan ra menda. Dizike İ.V. di seserra 2'yne de hetê pîlê Kommagene Arsemesî hameya awanherdiş. Na Dizike serê zinarê koyê ke berzî de awan bîya. Dizike bi di besan viraziyaya: Dizika Çorîne û Dizika Cêrîne. Dizika Çorîne de hîrê berî est ê. Bero yewin xerepyayo. Pey berî de qorîdor û gorî est ê. Serê berê hîrîyinî de 6 kitabeyî est ê. Nê kitabeyî hetê Qral Samos û hetê tornê ey yê yewinî Anfiochûsi hameye nuştîş. Çorê Dizike de bingeyê awanan sarincê awe est ê. Dizika Cêrîne de rayna bingeyê awananê serdema mîyanêne est ê. Ser dêse Dizike de figurê Qral Samosî yê çar metreyî hameyo awan kerdiş. Qral Samosî cilê şerî piragirewtî û bi desto raşt nîşanê "şerî aver" kerdo. Di mîyanê Dizike de dêr (kilise), embar (depo) û sarincê awe est ê. Dizike demê Romayîyan de, yew ray tenê hameya restorekerdiş. Rayna

wextê Selçûk û Osmaniyan de dês û sûre Dizike newe ra viraziyayı. Berê Dizike bi tonos hameyo lefnayîş. Wextê Qraliyetê Komagene de bi na dizike şiyisûameyîşê ser Çemê Ferâfi ameyêne qontrolkerdiş. Dizike cayê idareyê Komagene bîya û cayêke pîroz yena zanayîş. Nika zafê Dizike payan ser o ya û her serre hetê bi seyan tûristfan yena zîyaretkerdiş.

Tarîxa Aldûş zaf qîralîy amey û şîye

Tarîxê qezaye qasê tarixê Semsûri kehen o. Qezaya mîyanê koyan de awan bîya û ciresayîş de zehmetîye ancîyena bi nê hawayî Semsûri ra cîya bena.

Bi goreyê tay çimeyan İ.V. nîmeyê seserra 6'î de Qralê Arsemese Selykos Ferâfi ra çor bi nameyê Arsemîyaya Cêrîne şaristanêk awan kerdo. No şaristan bi nameyê Dizika Aldûş hema zî est o. Demê dewleta Kommagene de Arsemîyaya Cêrîne sek şaristano zimistanen hameye sixulnayîş.

Na hereme badê dekewta destanê Ro-

maya Rojhelate (Bîzans). Nê tarîxan de şarê hereme zafane girêdayîyê dînê xîristîyanî yê, mezheba Gregoryanî bî.

Hîcî serra 135'î de, xelîfeyê Abasîyan ra Ebû Cafer El Mansûr Semsûr, Kolik, Semsat û Aldûşî defineno xo dest. Nê tarîxî ra pey, hereme dekewena bin tesîrê İslamyetî. Badê ke hêzê Abasîyan kemîyeno Aldûş û dorûverê ey verê dekeweno destê Hamdanîyan û peyra zî, Bîzansî genê dest xo. Şerrê Malazgîrtî yê 1071'î de, qezaye dekewena destane Selçûkîyan. Vilabîyîşê Selçûkîyan ra pey hereme Artûkogullarıyan xo dest finaya, seferê xaçinan ra dime, kewta destanê ìnan. Hereme bi dore kewta destanê nê dewletan Zengîyi, Artûklîyi, Qontiya Frank, Eyûbiyi, Selçûkê Anatoliyaye, Moxolî, Memlûki, Tîmûri. Tîmûran ra pey demêko derg destanê Dûlkadîroglûyan de manena û 1515, şerrê Turnadaxî ra pey dekewena desten Osmanîyan.

Amed 1849 de beno sancak, Semsûr û qezayê ey Amedî ra girêdiyenê. 1859 de Meletî bena sancax û Aldûş Meletî ra girêdiyeno.

Awanbîyîşê Komare de Semsûr dewêka Meletî-Puturge bi. Serra 1

Kanûne 1954'î de girêdiyena şaristanê Semsûrî. Merkezê qezaye serranê 1954-1957'î de dewa Gungormîşî de bî, 10 sibat 1958'î de merkezê qezaye ancîyena gomeyê dewa Bûdakli ya Aldûşî.

Hewaya Aldûşî

Qezaya Aldûşî, Semsûrî ra 105 km dûrî ya. Çemê Ferâfi, layê Demirtaş û Çifîhsîrî sînoranê qezaye ro vêrenê. Zimistanan serd û amnanan germ o. Heremî de taybetîya hewaya akdeniz û bejayedî nawnena.

Nufûsa Aldûşî tayn o

Goreyê humarîşê nifûsî yê 2000'î nifûsî qezaya Aldûşî 27 hezar û 208 o. Nê nifûsî ra 4 hezar û 223 kesî mîyanê qezayede û 22 hezar û 985 kesî zî dewan de cuyenê. Seyî ra 90'ê Şarê hereme bi karê erdramitişî û weyekerdîş heywanan debara xo kenê. Nê karî semedo ke qîmê debare nêkenê şarê hereme semedê xebate şinê şaristananê pîlan de (Adana, İstanbul) xebetênê. Humarîşê nufûsî pêroyî de hameyo tespît kerdiş ke seyî ra 80'ê şarê qezaye eşkenê biwanê û binûsê.

Erînîgerîya Aldûşî

Herayîya qezaye 702 km qare yo. Semsûr vakurê rojhilatê qezaye de yo. Vakurê qezaye de qezaya Meletî Potorge; rojhelatî de qezayê Amedî Çêrmûg yanê Şankuş û qezaya Rihaye, Sêwregi; Başûrî de Kolik; rojawanî de qezaya Sincikî est ê. Sînorê qezaye yê rojawan û Başûrî bendawa Ataturkî xêz kena.

Berziya qezaye behre ra 770m yo. Peropîyayê qezaye koyan mîyan de awan bîya. Cayê tewr berz ê qezaye Koyê Kimili yo û berziya koyî 2250m yo. Wareyê Çet, Kurdek, Ovacık, Koyê Kimili û Hêneyo sîpî sînoranê qezaye de yê. Bi nameyê gola sîyaye golêke zî sînoranê qezaye mîyan de ya. Qezaye ra 5 km dûrî de Şikeftê Murfanî est ê.

